

Izcilības balva kultūrā 2015

Laureāti

Iveta Apkalna ir latviešu ērģeliece - viena no Eiropas aktīvākajām un pieprasītākajām solo ērģelniecēm., kuras muzicēšanā apvienojas gan spožs koncertiskums un perfekta virtuoziāte, gan nevainojama stila izpratne un precizitāte. Iveta Apkalna ir viena no retajām ērģelniecēm pasaulē, kas par savu misiju uzskata ērģeļu ieskandināšanu ārpus baznīcu mūriem, daudzino to kā lielisku koncertinstrumentu arī bez sakrālas funkcijas. Šo apņēmības pilno ideju novērtējusi ne tikai koncertu publika Kanādā, Amerikas Savienotajās Valstīs un Eiropā, bet arī mūzikas kritika, Ivetai Apkalnai divkārt pasniedzot prestižo "ECHO Klassik" godalgu (2005. un 2008.gads). Pie kam, viņa kļuvusi par pirmo ērģelnieci, kas šo balvu saņēmusi kategorijā "Gada labākais atskaņotājmākslinieks".

I.Apkalna uzstājusies gan ar soloprogrammām, gan muzicējusi kopā ar orķestriem - ar Berlīnes filharmoniekiem un harismatisko diriģentu Klaudio Abbado; viņa koncertējusi ar Marisu Jansonu un Mareku Janovski, Simonu Jangu, Berlīnes Radio simfonisko orķestri, WDR simfonisko orķestri, Bavārijas Radio simfonisko orķestri, "Hamburgas filharmoniekiem", "Kremerata Baltica" un vēl citiem diriģentiem un kolektīviem.

Viesojusies festivālos Lokenhauzā, Švecingenē, Halles Hendeļa festivālā u. c. 2013. gada vasarā Iveta bija rezidējošā ērģeliece Šlēzvigas-Holšteinas festivālā. Viņa aicināta kļūt par Hamburgas topošās koncertzāles rezidējošo ērģelnieci jeb *Organiste titulaire*.

Savās soloprogrammās I.Apkalna regulāri iekļauj Ērika Ešenvalda, Aivara Kalēja un citu Latvijas komponistu skaņdarbus; 2013.gada rudenī pirmatskaņojusi Artura Maskata „Orfeja sonetu” Latvijas kultūras dienās Frankfurtē; 2014.gada rudenī pirmatskaņojusi Ērika Ešenvalda Ērģelkoncertu ar LNSO.

Viņa piedalījies koncertā *Born in Riga* (lielprojekts „Rīga – Eiropas kultūras galvaspilsēta 2014”) un lielprojekta „Latvijas prezidentūra Eiropas Savienības Padomē” (2015) notikumos.

Neatlaidīgā ceļā I.Apkalna sarūpējusi Latgales vēstniecībai GORS jaunas ērģeles, tādējādi dodot iespēju Latvijas koncertzālē kvalitatīvi atskaņot mūziku ērģelēm un orķestrim (pagaidām tas nav iespējams ne Rīgā, ne Liepājā, ne kur citur Latvijā). I.Apkalna izveidojusi jaunu festivālu „ORGANismi”, kas šogad pirmo reizi notika Rēzeknē no 24.līdz 31.oktobrim.

2015.gada 28.novembrī Iveta Apkalna uzstāsies ar Berlīnes Radio simfonisko orķestri Berlīnes filharmonijā. "Deutschland Radio" nolēmis šo koncertu ne tikai translēt tiešraidē, bet P. Hindemita "Koncertu ērģelēm ar orķestri" pēc tam arī izdot kompaktdiskā.

Šī balva ir teicama iespēja pateikt paldies Ivetai Apkalnai par milzīgu ieguldījumu Latvijas mūzikas dzīvē un Latvijas tēla spordināšanā pasaulē.

Signe Baumane ir animācijas filmu režisore, māksliniece, scenāriste, animatore un producente, kura ar savu aktīvo darbību šobrīd rada Latvijas kinomākslai tik nepieciešamo starptautisko dimensiju izcilības kategorijā.

S.Baumanes pilnmetrāžas animācijas filma „Akmeņi manās kabatās” (2014) satricināja profesionāļu pasauli ar savu dziļi personīgo un mākslinieciski augstvērtīgo skatījumu uz nopietnām eksistenciālām problēmām, vienlaikus atraktīvā formā pavēstot starptautiskai auditorijai Latvijas vēstures galvenos pagrieziena punktus.

Izcilības balvas kontekstā ir svarīgi, ka filma „Akmeņi manās kabatās” ir īpaša parādība Latvijas kinovēsturē – nevis vienkārši filma, bet vesels pasākumu komplekss, kas veicina sabiedrības interesi par kinomākslu un iespējamo mijiedarbi ar to. Filma iekaroja starptautisku uzmanību jau tās tapšanas procesa gaitā, pateicoties S.Baumanes kā producentes izvēlēto laikmetīgo finansēšanas modeli – Crowdfunding – tā saukto pūļa finansēšanas platformu – sabiedrības ziedojumus internetā. Filmai tapt palīdzēja gan Latvijas, gan Amerikas, gan citu valstu iedzīvotāji.

Kopš 2014.gada vasaras beigām filma iekarojusi plašu starptautisku uzmanību – tā pabijusi 70 starptautiskos festivālos 40 valstīs, visur nesot Latvijas vārdu un iepazīstinot ar mūsu valsts vēstures būtiskākajiem mezglu punktiem. Blakus daudzām balvām pasaules kino festivālos, filma triumfējusi arī nacionālajā filmu festivālā Lielais Kristaps, gūstot uzvaras vairākās nominācijās. Kļūstot par Latvijas pieteikumu ASV Kino akadēmijas balvai Oskars kategorijā Labākā ārzemju filma 2014.gadā, sasniegusi visu laiku labāko Latvijas filmu rezultātu – nonākusi fināla divdesmitniekā.

Latvijas filmu nozarei un Latvijas kultūras telpai ļoti būtiska ir gan Signe Baumane pati, gan viņas filma – kā parādība, kas apliecina gan talanta radītu māksliniecisku izcilību, gan nenorimstoša un pašizliedzīga darba nozīmi šīs izcilības veidošanā un kopšanā.

Andris Freibergs ir scenogrāfs, Mākslas akadēmijas profesors emeritus, Latvijas Nacionālās operas galvenais mākslinieks kopš 1992.gada.

Radījis scenogrāfijas vairāk nekā 200 iestudējumiem ne vien LNO, bet arī citos Latvijas teātros un vairāk nekā desmit citu valstu teātros Armēnijā, Igaunijā, Lietuvā, Krievijā, Venecuēlā, Polijā, Vācijā, Itālijā un citviet. 2012.gadā veidojis scenogrāfiju izrādei „Jevgeņijs Oņegins” Berlīnes teātrī „Schaubühne” Alvja Hermaņa režijā un operai „Lucia di Lammermoor” Andreja Žagara režijā. Strādājis arī kā kostīmu mākslinieks. Saņēmis virkni apbalvojumu, tai skaitā Triju Zvaigžņu ordeni (2003), *Igaunijas labākā scenogrāfa balvu (2003)*, septiņas „Spēlmaņu nakts” balvas par labāko scenogrāfiju un vienu par labākajiem kostīmiem, Itālijas augstāko teātra balvu „*Il Premio Ubu*” (2010) un citas. Kā mākslinieks regulāri piedalās izstādēs.

2015.gada 27. martā A.A.Bahrušina Teātra muzejā Maskavā tika atklāta A. Freiberga izstāde „Andris Freibergs. Scenogrāfija”. Izstādē skatāmi maketi, videoieraksti, instalācija un fotogrāfijas no 49 iestudējumiem, kas tapuši sadarbībā ar režisoriem Ādolfu Šapiro, Māru Ķimeli, Uldi Pūcīti, Oļģertu Kroderu, Fēlikšu Deiču, Arnoldu Liniņu, Mihailu Gruzdovu, Romānu Kozaku, Alvi Hermani, Veru Elšlegeli, Elmo Nīganenu, Aleksandru Morfovu, Kristīnu Vuss, Andreju Žagaru, Gintaru Varnu, horeogrāfēm Maiju Murdmā un Allu Sigalovu. 2013. gada beigās, atzīmējot mākslinieka 75 gadu jubileju, izstāde bija skatāma Eduarda Smiļģa Teātra muzejā

Rīgā, izraisot patiesu interesi un apbrīnu Latvijas kultūras nozarē. Izstāde ir saņēmusi balvu "Kilograms kultūras 2013". Tikpat spilgtu iespaidu Andreja Freiberga izstāde atstāja uz Maskavas kultūras pārstāvjiem, kuri izteica piedāvājumu ievērojami paplašināt izstādes apmeklētāju skaitu, uzaicinot izstādi «Andris Freibergs. Scenogrāfija» uz A.A.Bahrušina Teātra muzeju Maskavā.

Būdams Latvijas Mākslas akadēmijas profesors, viņš arī izaudzinājis vairākas jaunās scenogrāfu paaudzes. Ieguldītais darbs vainagojies Prāgas scenogrāfijas kvadriennālē – lielākajā starptautiskajā scenogrāfijas izstādē – konkursā, kas atspoguļo mūsdienu teātra scenogrāfijas ainu kopumā (kopš 1976.gada). Prāgas kvadriennāles rīkotāji 2015.gadā pirmo reizi kvadriennāles pastāvēšanas vēsturē piešķīra Scenogrāfijas skolotāja balvu – to saņēma LMA Scenogrāfijas nodaļas profesors Andris Freibergs. Balva piešķirta par darbu, kas ir iedvesmojis scenogrāfu paaudzes. 2015.gadā viņš bija kurators LMA scenogrāfijas nodaļas studentu izstādei „Sākums”. Prāgas kvadriennālē šī izstāde ieguva zelta medaļu par daudzsološāko scenogrāfijas studentu sniegumu. Visi izstādes darbu autori tika atzīti par daudzsološākajiem scenogrāfijas talantiem. Šī smalkā izstāde rādīja pirmās studentu idejas, kas pārtapušas satriecošos vizuālos konceptos. Darbu kopumam, pēc žūrijas domām, bija raksturīga izcila vizuālās domāšanas disciplīna un skaidrība. Tas lielā mērā ir tieši pasniedzēja – Andra Freiberga nopelns.